

Fogyasztói árak az Európai Unióban

A nemzetközi szervezetek, így az Európai Unió és annak statisztikai hivatala, az Eurostat is nagy figyelmet fordítanak az árak, arányok és árszínvonalak országok közötti különbözőségére. Az értékben kifejezett mutatók egybevetése esetén a valós eredmények eléréséhez ezeket a különbözőségeket, amennyire csak lehetséges, ki kell küszöbölni. Az Eurostat által rendszeresen közzétett árakra vonatkozó adatok a több évtizede folyó Nemzetközi Összehasonlítási Program (ICP) keretében végzett részletes számításokon alapulnak, és a tagországok árszínvonalának egymáshoz viszonyított arányairól tájékoztatnak mindenekelőtt a nemzetgazdaságok egészére (a bruttó hazai termékre), továbbá a fogyasztásra, felhalmozásra és egyéb részterületekre vonatkozóan.

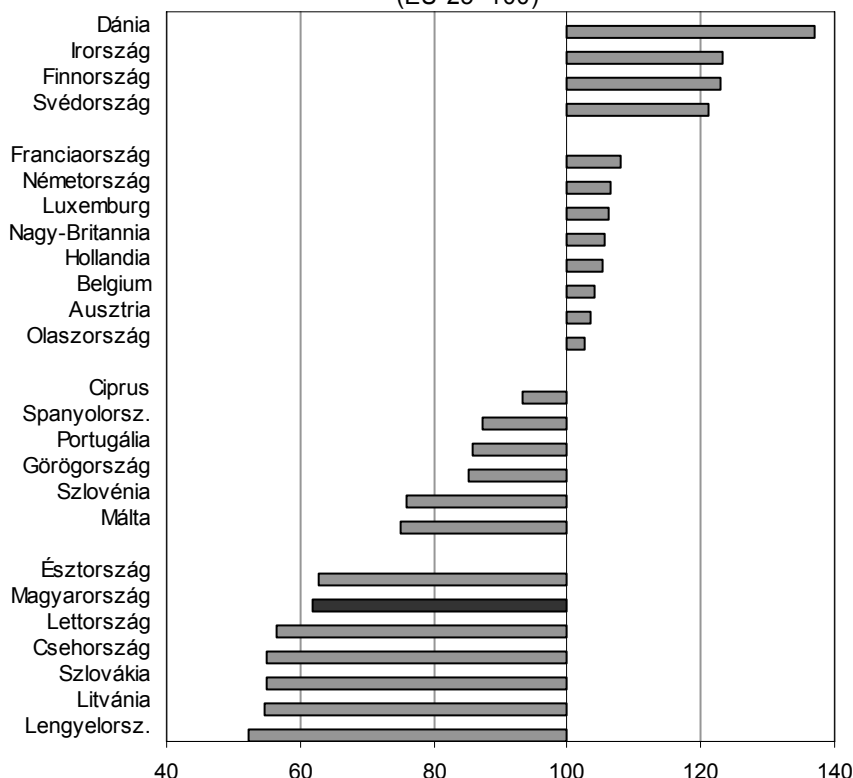
A **háztartások végső fogyasztási kiadásaira** vonatkozó adatok az árszínvonal és a gazdasági fejlettség között határozott, bár nem túl szoros kapcsolatot mutatnak. Az adatokból az is kiderül, hogy a 90-es évek közepétől 2004-ig az országok közötti különbségek valamennyire csökkentek, főként úgy, hogy az új tagországok árszínvonala közelebb került az átlaghoz¹.

A 2004. évi előzetes adatok szerint ebben az évben Dániában voltak a legmagasabbak a fogyasztási javak és szolgáltatások árai, az EU átlagát 37%-kal haladták meg. A legalacsonyabb árszínvonal, az EU-átlag alig több mint fele Lengyelországban volt megfigyelhető. E két ország árai között volt tehát a legnagyobb különbség. (Számszerűsítve: azért az áruért, amely Lengyelországban 100 egységbe – euróba – került, Dániában 260 egységet – eurót – kellett fizetni és fordítva: a Dániában 100 egységért vásárolt árut Lengyelországban 38 egységért adták.) Magyarországot ugyancsak meglehetősen alacsony, az EU-átlag 62%-ának (a dániai 45%-ának) megfelelő árszínvonal jellemezte. Kilenc évvel korábban, 1995-ben is a dán mutató volt a legmagasabb, akkor 40%-kal állt az átlag felett, de ebben az évben a legalacsonyabb árak még Litvániában voltak, és az átlag 30%-át tették ki. Magyarország 44%-kal az ötödik helyen állt.

A 2004. évi relatív árszínvonal alapján az uniós országok négy csoportba sorolhatók. Az átlagosnál jelentősen – több mint 20%-kal – magasabbak voltak az árak 4 (lényegében észak-európai) országban. Kisebb mértékben, legfeljebb 8%-kal haladta meg az átlagot 8 (nyugat- és nyugat-közép-európai) ország árszínvonala. Viszonylag alacsony – az átlagnál 7–25%-kal alacsonyabb – volt az árszínvonal 6 (dél-európai) országban, és 7 (kelet-közép-európai és balti) ország árai számottevően, közel 40–50%-kal alatta voltak az EU-átlagnak.

¹ Az EU-25 átlagos árszínvonala a nehezen értelmezhető EU-átlagok közé tartozik, olyan eszköznek tekinthető, amely megkönnyíti az országok közötti arányok kifejezését, valamint azok összevetését más átlagokkal, illetve azoktól való eltérésekkel.

**A háztartások fogyasztási kiadásainak relatív árszínvonala
2004-ben
(EU-25=100)**

A fogyasztói árak növekedése a 15 tagú unióban a 90-es évek második felében mérséklődött a pénzügyi stabilitáshoz szükségesnek tartott évi 2% körüli mértékre. Három egymást követő évben (1997–1999) 1–2% közötti, 2000-től napjainkig 2,0–2,5% közötti volt az átlagos – 2004 májusától 25 tagországra vonatkozó – áremelkedés. Az új tagországokban, Ciprus és Málta kivételével, a 90-es évek közepén még erős volt az infláció (1994-ben mind a nyolc országban kétszámjegyű áremelkedést mértek, közülük a legmagasabbat, 72%-ot Litvániában), ami 2001-ig mindenütt 10% alá került.

2005-ben az unió átlagos fogyasztóiár-színvonala 2,2%-kal, az előző évinél némileg gyorsabban emelkedett. A gyorsulás lényegében a második félévben következett be, nagyrészt az energiaárak miatt. Az energia átlagosnál nagyobb drágulása egész évben jelentős tényezője volt a fogyasztóiár-emelkedésnek, szerepe a II. félévben nagyobb lett, főként a szeptember–októberi gyorsulás következtében. Hatása a rendeltetés szerinti csoportok közül a lakásszolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok, valamint a közlekedés, szállítás áralakulásában érvényesült. Ezek mellett még a szeszes italok, dohányárak drágultak az átlagosnál jóval nagyobb mértékben. Érzékelhető – mintegy 2%-os – árcsökkenés a távközlésben mutatkozott.

Az unión belül legkevésbé, 0,8–0,8%-kal Finnországban és Svédországban emelkedtek 2005-ben a fogyasztói árak, Lettországon és Észtországban pedig a legnagyobb mértékben, 6,9, illetve 4,1%-kal. Magyarországon az uniós előírásoknak megfelelően számított harmonizált fogyasztóiár-index szerint tavaly 3,5%-kal voltak magasabbak az árak az előző évinél. Ennél nagyobb növekedést 3 országban mértek, köztük az egyik régebbi tagországban (Luxemburg).

Hosszabb időszakot áttekintve ugyancsak a skandináv országokban látható mérsékelt áremelkedés, s mellettük Németországban, Nagy-Britanniában, Ausztriában és Franciaországban.

Fogyasztóiár-indexek az EU-ban

	2005. év	
	1996	2004
	%ában	
Ausztria	114,6	102,1
Belgium	117,2	102,5
Ciprus	127,0	102,0
Csehország	138,4	101,6
Dánia	118,6	101,7
Észtország	151,6	104,1
Finnország	114,5	100,8
Franciaország	115,4	101,9
Görögország	137,7	103,5
Hollandia	124,3	101,5
Írország	132,0	102,2
Lengyelország	173,5	102,2
Lettország	144,3	106,9
Litvánia	121,4	102,7
Luxemburg	123,1	103,8
Magyarország	217,1	103,5
Málta	128,3	102,5
Nagy-Britannia	113,4	102,1
Németország	112,8	101,9
Olaszország	122,3	102,2
Portugália	127,8	102,1
Spanyolország	128,3	103,4
Svédország	114,3	100,8
Szlovákia	186,0	102,8
Szlovénia	177,1	102,5

Az infláció mértéke rugalmas – évente változó – mutatóként szerepel a maastrichti kritériumok között. Eszerint egy-egy évben a három legkisebb áremelkedést felmutató ország átlagánál legfeljebb 1,5 százalékponttal nagyobb növekedés felel meg a követelményeknek. Ez ugyan csak az eurózóna tagjaira nézve kötelező, de orientálja a többi országot is, ezért indokolt a közösség egészére kiterjedő áttekintés.

Az utóbbi 5 év során a régi tagországok közül évente 4–6 inflációs mutatója haladta meg a referenciaértéket, valamennyi az eurózóna tagja volt. A leggyakoribb szereplő Görögország (minden évben), valamint Írország, Portugália és Spanyolország (5-ből 4–4 évben) volt, míg Hollandia 2001-ben, Olaszország 2003-ban és 2004-ben, Luxemburg 2004-ben és 2005-ben lépte túl az adott évre számított határt. Az új tagok inflációs mutatója általában még nagyobb volt a mindenkori követelményszintnél, de közülük 2004-ben két ország, 2005-ben már öt ország (Ciprus, Csehország, Lengyelország, Málta, Szlovénia) áremelkedése a határon belül maradt.